

1.1 Mensenrechten

1.1.1 Wat staat er op het spel?

Mensenrechten zijn “rechten en vrijheden waarop een ieder aanspraak heeft”.ⁱ De rechten en vrijheden die algemeen worden beschouwd als mensenrechten omvatten de burgerrechten en politieke rechten - zoals het recht op leven en vrijheid, vrijheid van meningsuiting en gelijkheid voor de wet - en economische, sociale en culturele rechten - zoals het recht te kunnen leven in waardigheid en het recht op voedsel, werk en onderwijs. Deze rechten zijn door de jaren heen besproken en vastgelegd in verdragen en verklaringen van de [Verenigde Naties](#) (VN). De VN worden gezien als het belangrijkste multilaterale bestuurlijke orgaan voor wereldwijde normstellingen op het gebied van mensenrechten. De [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens](#) staat daarin centraal. Deze is niet bindend, maar zij vormt wel de grondslag voor een breed scala van bindende internationale verdragen en nationale wetgeving.

Binnen het bredere gebied van de mensenrechten nemen de rechten van inheemse volken een specifieke plaats in. Lange tijd zijn inheemse volken op vele plaatsen ter wereld onderworpen en monddood gemaakt. Zelfs vandaag de dag nog worden zij op onevenredige wijze blootgesteld aan schendingen van hun burgerrechten en politieke rechten en van hun economische, sociale en culturele rechten, onder meer door verlies van grondeigendom en ontzegging van toegang tot bepaalde gebieden, verlies van cultuur en de dreiging dat ze niet langer in hun levensonderhoud kunnen voorzien.ⁱⁱ Internationale verdragen en verklaringen erkennen inmiddels dat inheemse volken speciale rechten hebben op basis van aparte identiteit en hun speciale band met het land van hun voorouders. De [UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples](#) erkent het recht van inheemse volken op zelfbeschikking en op bescherming van hun land en leefgebied.

In principe dragen staten de primaire verantwoordelijkheid om de mensenrechten genoemd in de [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens](#) te respecteren en uit te dragen, maar daarnaast heeft - zoals in de preambule van de Verklaring wordt gesteld - “elk maatschappelijk orgaan” haar eigen verplichtingen jegens de mensenrechten. Dit geldt dus ook voor bedrijven. Omdat de reikwijdte en invloed van (grote) bedrijven in de afgelopen decennia sterk is gegroeid, zijn ook hun verantwoordelijkheden voor de bescherming van mensenrechten toegenomen. Ondernemingen kunnen zowel in positieve als negatieve zin de naleving van mensenrechten beïnvloeden. De manieren waarop een bedrijf bijvoorbeeld met zijn personeel omgaat, productieprocessen structureert en beheert, goederen en diensten koopt, omgaat met de rechten van inheemse volken, zich profileert in de gemeenschap, beveiligingsdiensten inzet, essentiële publieke diensten verleent en/of samenwerkt met regeringen en controlerende autoriteiten, kunnen allemaal de naleving van mensenrechten beïnvloeden.ⁱⁱⁱ

Als deelnemers aan de samenleving hebben ondernemingen de verantwoordelijkheid om in alle activiteiten die zij ontplooiën de rechten van de mens te respecteren, te bevorderen en te beschermen. Dat geldt niet alleen voor de eigen activiteiten van ondernemingen, maar ook voor de activiteiten van de ondernemingen waarmee zij samenwerken. Dit betekent dat ook financiële instellingen verantwoordelijkheid dragen voor de naleving van mensenrechten.^{iv} Het investeringsbeleid van banken moet ervoor zorg dragen dat alleen wordt geïnvesteerd in bedrijven en overheden die aan dit criterium voldoen. Bij de ontwikkeling van een beleid op dit gebied kunnen banken gebruik maken van de internationale standaarden die in de volgende paragraaf worden beschreven.

1.1.2 Internationale standaarden

Op het gebied van mensenrechten, en meer in het bijzonder op het gebied van de rechten van inheemse volken, zijn de volgende internationale standaarden en normen relevant:

- **Internationale verdragen voor mensenrechten**

De [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens](#), die in 1948 werd aangenomen door de Verenigde Naties, beschrijft de rechten en vrijheden van ieder mens “zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status.”

In 1966 werden bepalingen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens bindend gemaakt in het [Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten \(UNCCPR\)](#) en het [Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten \(UNCESCR\)](#). Deze verdragen stellen dat zowel burgerrechten en politieke rechten als het recht op economische, sociale en culturele ontwikkeling, tot de rechten van de mens behoren.

- **Mensenrechtencodes voor bedrijven**

De [OECD Guidelines for Multinational Enterprises](#) zijn aanbevelingen door overheden aan multinationale ondernemingen. Zij bevatten vrijwillige richtlijnen en standaarden voor verantwoordelijk ondernemingsgedrag in overeenstemming met relevante wetgeving. Volgens de richtlijnen moeten ondernemingen de mensenrechten respecteren van diegenen die door hun activiteiten worden beïnvloed.

De bedrijven die deelnemen aan het [UN Global Compact](#) programma onderschrijven twee principes op het gebied van mensenrechten:

- Bedrijven moeten de bescherming van internationaal vastgestelde mensenrechten steunen en respecteren.
- Bedrijven moeten kunnen aantonen dat ze geen aandeel hebben in schendingen van mensenrechten.

Binnen de Verenigde Naties is jarenlang geprobeerd om de verplichtingen van bedrijven met betrekking tot mensenrechten duidelijker te omschrijven, wat in augustus 2003 resulteerde in de [United Nations Norms on the Responsibilities of Transnational Corporations and Other Business Enterprises with Regard to Human Rights](#) (kortweg: UN Human Rights Norms for Business). Volgens dit document dragen bedrijven “de verantwoordelijkheid hun uiterste best te doen om te verzekeren dat hun activiteiten in geen geval direct of indirect bijdragen aan schendingen van de rechten van de mens, en dat zij geen direct of indirect voordeel behalen aan schendingen waarvan zij op de hoogte zijn, of zouden kunnen zijn.”

In augustus 2003 werden de UN Human Rights Norms for Business unaniem aangenomen door de Sub-commission on the Promotion and Protection of Human Rights van de VN. De volledige Human Rights Commission had echter nog geen beslissing genomen over de normen. Om een bredere discussie te bewerkstelligen, werd in juli 2005 John Ruggie benoemd tot *Speciaal Vertegenwoordiger van de Secretaris-Generaal van de VN inzake mensenrechten en transnationale ondernemingen*. Ruggie kreeg de opdracht om te komen tot aanbevelingen die ook op steun van het bedrijfsleven zouden kunnen rekenen.^v

In april 2008 presenteerde Ruggie zijn eerste [rapport](#) aan de Human Rights Council. Dit rapport stelt geen nieuwe criteria, maar vat alle mensenrechtenrichtlijnen die relevant zijn voor bedrijven - zoals de [Universele Verklaring van de Rechten van de Mens](#), de [OECD Guidelines for Multinational Enterprises](#), de [ILO Tripartiete Verklaring](#), de [Voluntary Principles on Security and Human Rights](#) en het [Extractive Industry Transparency Initiative](#) - samen. Ruggie roept bedrijven op om verantwoordelijkheid te nemen voor de naleving van deze richtlijnen, in plaats van deze verantwoordelijkheid af te schuiven naar nationale en internationale overheden. Hij stelt een beleidsraamwerk voor om de relatie tussen bedrijven en mensenrechten te verbeteren: *Protect, Respect and Remedy*. Het raamwerk bestaat uit drie pijlers, die elkaar wederzijds versterken.^{vi}

- *Beschermen*: de plicht van de overheid om mensenrechten te beschermen in situaties waarin bedrijven mogelijk bijdragen aan schendingen door middel van passend beleid, effectieve regelgeving en toegang tot de rechtspraak;
- *Naleven*: de verantwoordelijkheid van bedrijven om mensenrechten te respecteren;
- *Rechtmiddelen*: de verbetering van de mogelijkheden voor slachtoffers om genoegdoening te krijgen en op andere manieren herhaling van schendingen te voorkomen.

In april 2009 publiceerde Ruggie een [vervolgrapport](#) waarin wordt ingegaan op de vraag hoe dit raamwerk kan worden geïmplementeerd en versterkt. In dit rapport komen verschillende hindernissen aan de orde die moeten worden genomen om het raamwerk goed te laten werken. In een [voordracht](#) begin oktober 2009 in Genève noemde Ruggie vijf *cruciale uitdagingen* waarop een antwoord moet komen:

- Bedrijven kunnen, afhankelijk van de omstandigheden, met vrijwel alle mensenrechten te maken krijgen, waardoor alle mensenrechten relevant zijn en derhalve geen limitatieve opsomming mogelijk is. Op die vaststelling moet het beleid van overheden en bedrijven gebaseerd zijn.
- Het ontbreekt overheden aan een coherent instrumentarium om de ingewikkelde relaties tussen bedrijven en mensenrechten goed te beheren. Gebrek aan coherentie vind je vooral bij overheidsafdelingen gericht op economische zaken of het bedrijfsleven, en die gericht op mensenrechten.
- Het merendeel van grote multinationals heeft geen managementsysteem dat hun impact op mensenrechten onderzoekt (de zogenaamde *due diligence* van de mensenrechten). Ze richten zich te sterk op de wettelijke eisen die aan hun handelen worden gesteld met te weinig aandacht voor de breed gedragen verwachting dat zij in hun handelen ook alle mensenrechten naleven - de basis van hun sociale "license to operate".
- De meeste bedrijven beschikken niet over klachtenmechanismen waar individuen en gemeenschappen terecht kunnen als ze te maken krijgen met de activiteiten van bedrijven. Daarmee ontnemen ze de betreffende individuen en gemeenschappen een kans om oplosbare conflicten op te lossen voordat deze (wellicht onnodig) ontaarden in campagnes of rechtszaken.
- De meeste mensenrechtenschendingen door bedrijven vinden plaats in landen in conflictsituaties of met een zwak bestuur, waar wetten ontbreken of niet worden gehandhaafd. Een systematische oplossing vraagt om betere handhaving van bestaande wetten, duidelijkere standaarden en meer innovatief beleid van zowel de staten waarin bedrijven opereren als de staten waarin hun hoofdkantoor gevestigd is.

Door middel van onderzoek en multi-stakeholderoverleg probeert Ruggie oplossingen te vinden voor deze kwesties en zodoende zijn drie pijlers te implementeren. In april 2010 publiceerde Ruggie een [vervolgrapport](#) waarin verdere stappen werden gezet op weg naar de operationalisering van de drie pijlers van zijn raamwerk en in november 2010 werden [Draft Guiding Principles](#) gepresenteerd. Voor bedrijven zijn onder meer de volgende richtlijnen opgenomen in het kader van hun verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren:

- Het opstellen van een beleidsverklaring waarin het bedrijf zich committeert aan het respecteren van mensenrechten;
- Een periodieke beoordeling van de huidige en mogelijke impact van de activiteiten en relaties van het bedrijf op mensenrechten;
- Integratie van het beleid en de periodieke beoordelingen in een intern controle- en toezichtstelsel;
- Het volgen van en rapporteren over wat er op dit gebied is bereikt.

Het [eindrapport](#) van Ruggie is in maart 2011 gepubliceerd. Dit rapport vat het werk van Ruggie samen over de periode 2005-2011 en bevat de "Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations 'Protect, Respect and Remedy' Framework". De Verenigde Naties zijn voornemens om de tekst van het rapport in juni 2011 formeel aan te nemen.^{vii}

- **Burgerrechten en politieke rechten**

Politieke rechten behoren samen met de burgerrechten tot de fundamentele rechten; ze worden behandeld in het [Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten \(UNCCPR\)](#). Tot de politieke rechten worden onder meer het kiesrecht, het recht op deelname aan bestuur en het recht op het vormen van politieke partijen gerekend. Het verdrag noemt als burgerrechten deelname in maatschappelijke aangelegenheden, in verkiezingen en in openbare diensten.

Een ander belangrijk politiek recht betreft de persvrijheid. [Artikel 19](#) van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens geeft grote vrijheid in het vergaren en doorgeven van informatie, en legt daarmee de grondslag voor bijvoorbeeld de persvrijheid. Hoewel latere verdragen het recht op vrije informatie hebben ingeperkt (voor informatie van persoonlijke aard, vertrouwelijke overheidsinformatie, bedrijfsgeheimen enz.) is vrijheid van informatie ook internationaal vastgelegd in het UNCCPR.

- **Doodstraf**

Van de doodstraf is sprake wanneer iemand van het leven wordt beroofd op grond van een vonnis dat is uitgesproken door een bevoegde rechter na een strafrechtelijk proces (een gerechtelijke executie). Dat onderscheidt de doodstraf van 'buitengerechtelijke' executies, aanslagen en massamoorden. Enkele internationale verdragen kennen facultatieve protocollen waarin wordt opgeroepen tot afschaffing van de doodstraf: het Zesde protocol bij het [Europees Verdrag voor de Mensenrechten](#), het protocol bij het [Amerikaanse Verdrag voor de Mensenrechten](#) en het Tweede protocol bij het UNCCPR. Deze schrijven afschaffing van de doodstraf voor in vreedstijd, het Europese verdrag ook in oorlogstijd. Het gebruik van de doodstraf gaat in tegen twee artikelen in de Universele Verklaring: 'Een ieder heeft recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon' (Artikel 3), en: 'Niemand mag worden onderworpen aan enige wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing' (Artikel 5).

- **Zelfbeschikking en identiteit van inheemse volken**

Het [Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten](#) (ESC Verdrag) uit 1966 erkent de rechten van alle volken om in vrijheid hun politieke status te kiezen, hun economische, sociale en culturele ontwikkeling na te streven, en over hun natuurlijke hulpbronnen en voorzieningen te beschikken.

De [UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples](#), die in september 2007 werd aangenomen in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties erkent dat “inheemse volken en individuen het recht hebben om niet te worden gedwongen tot aanpassing van hun cultuur of vernietiging daarvan.” De verklaring erkent daarnaast het recht om het intellectueel bezit van hun culturele erfenis, traditionele kennis en traditionele culturele gewoontes te behouden, te beschermen en te ontwikkelen. Staten dienen daarom elke daad “die als doel heeft of leidt tot het ontnemen van de integriteit van aparte bevolkingsgroepen, of hen berooft van hun culturele waarden of etnische identiteit” te voorkomen.^{viii}

- **Landrechten**

Het voortbestaan van inheemse volken en hun bijzondere culturele identiteit is in de eerste plaats afhankelijk van de bescherming van hun land, het land van hun voorouders en hun unieke relatie daarmee. Deze erkenning en bescherming van hun landrechten is vastgelegd in de volgende overeenkomsten:

- De [UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples](#) geeft inheemse volken het recht op hun land, leefgebied en andere bronnen die zij traditioneel bezitten, bebouwen of anderszins gebruiken. Wanneer hun gebieden en hun cultuur zonder toestemming van deze volken afgenomen of beschadigd zijn, is teruggave of compensatie vereist.^{ix}
- De [ILO Convention 169](#) beschermt landen en leefgebieden van inheemse volken. Ook beschrijft de conventie maatregelen voor het beschermen van de rechten van deze volken op het gebruik van gebieden waartoe zij traditioneel toegang hadden en die van belang zijn voor hun levensonderhoud en traditionele activiteiten.
- De [Convention on Biodiversity](#) (CBD) betreft het eerlijke en gelijkwaardige gebruik van de biodiversiteit, en vereist dat traditionele kennis van inheemse en lokale gemeenschappen alleen met hun toestemming mag worden gebruikt.
- Het rapport [Finding Common Ground](#) (2004) van het *Mining, Minerals and Sustainable Development* project (MMSD) en het *International Institute for Environment and Development* (IIED) vraagt de mijnbouwindustrie om regelingen voor eerlijke winstdeling, die verder gaan dan compensatie voor schade die inheemse volken wordt aangedaan, zodat deze groepen daadwerkelijk baat hebben bij de investeringen in of nabij hun leefgebieden.

- **Participatie van inheemse volken**

De [Vienna Declaration and Programme of Action](#) roept staten op om de vrije en volledige deelname aan alle aspecten van de samenleving voor inheemse volken te verzekeren; in het bijzonder de participatie in kwesties en conflicten die voor hen van groot belang zijn. Ook de reeds genoemde [UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples](#) omvat het recht tot volledige participatie, en richt zich daarnaast op het belang van eerlijke procedures voor conflictoplossing.

- **Vrije, tijdige en geïnformeerde toestemming (FPIC)**

In haar [Working Paper on FPIC](#) beschrijft de Verenigde Naties Werkgroep Inheemse Volken van de Sub-Commissie voor Promotie en Bescherming van Mensenrechten de rechten van inheemse volken op *Free, Prior Informed Consent* (*Vrije, tijdige en geïnformeerde toestemming - FPIC*) met betrekking tot beslissingen die hun leefgebieden en natuurlijke hulpbronnen kunnen beïnvloeden. Het FPIC-principe vereist het volledig en tijdig openbaar maken van informatie over de potentiële gevolgen van voorgestelde investeringsplannen. Gemeenschappen hebben het recht hierop te reageren in een onderhandelingsproces. Dit geeft hen een grotere invloed in beslisprocessen, biedt hen de gelegenheid tot het onderhandelen van directe voordelen en om zich uit te spreken voor of tegen de plannen. Volgens een recente [publicatie van het World Resources Institute](#) behalen multinationals en financiële instellingen die toestemming van lokale gemeenschappen nastreven vaak concurrentievoordeel boven de partijen die dat nalaten.

Het FPIC principe is erkend in de internationale wetgeving en opgenomen in de [ILO Convention 169](#) en de [UN Human Rights Norms for Business](#). Ook internationale instellingen als de [World Commission on Dams](#), de [Inter-American Development Bank](#) en het [UN Development Programme](#) hanteren het FPIC principe. Het is de sleutelparagraaf in ieder beleid dat zich richt op de rechten van inheemse volken.

- **Verbod op onvrijwillige hervestiging**

Een verbod op onvrijwillige hervestiging van bevolkingsgroepen komt onder meer aan de orde in de [UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples](#). Hierin wordt gesteld dat inheemse volken “niet onder dwang van hun land zullen worden verwijderd. Zonder de vrije en vooraf geïnformeerde toestemming van de betreffende inheemse volken en het overeenkomen van een rechtvaardige compensatieregeling dient geen verplaatsing plaats te vinden. Waar mogelijk moet de mogelijkheid tot terugkeer van deze groepen open worden gehouden.”^x

- **No-go zones voor geïsoleerde volkeren**

Het leven en de cultuur van volkeren die in vrijwillige isolatie leven of die nog geen contact hebben gehad met onze samenleving, moeten worden beschermd tegen potentiële investeringen. De *Inter-American Development Bank* erkent dit in zijn [beleid ten aanzien van inheemse volken](#) en verplicht zich in geen enkel project te zullen investeren dat negatieve gevolgen kan hebben voor bovengenoemde volkeren.

Een nieuw VN raamwerk om kastediscriminatie te elimineren, ontving in september 2009 ondersteuning van een aantal internationale actoren, inclusief de regering van Nepal, het presidentschap van de Europese Unie en de UN High Commissioner for Human Rights. De [draft UN principles and guidelines](#) zijn opgenomen in het [definitieve rapport](#) over discriminatie gebaseerd op werk en afkomst (de VN terminologie voor kastediscriminatie), gepubliceerd door de Human Rights Council in mei 2009.^{xi}

- **Beveiliging en ordehandhaving**

Bedrijven kunnen betrokken raken bij mensenrechtenschendingen wanneer (particuliere of publieke) bedrijfsbeveiligers geweld gebruiken tegen omwonenden van het bedrijf. Deze kwestie wordt behandeld in de [UN Code of Conduct for Law Enforcement Officials](#) en de [UN Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials](#). Op basis van deze gedragscode en principes zijn in een multi-stakeholder proces de [Voluntary Principles on Security and Human Rights](#) ontwikkeld die richtlijnen stellen voor bedrijven met betrekking tot onder meer hun beveiligingsmethodes.

- **Vrouwenrechten**

Het belangrijkste internationale verdrag voor vrouwenrechten is de in 1979 aangenomen [Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women](#) (CEDAW). De CEDAW is inmiddels geratificeerd door 185 VN lidstaten en beschrijft de wereldwijde consensus over de veranderingen die moeten plaatsvinden om vrouwenrechten te bewerkstelligen. Een ander belangrijk verdrag is de [UN Convention on the Political Rights of Women](#), dat op 7 juli 1954 van kracht ging.

Gelijke participatie van inheemse vrouwen in *FPIC* en andersoortige inheemse volken consultatieprocedures moet worden gegarandeerd. De [Beijing Declaration of Indigenous Women](#) vereist “gelijke politieke participatie in de inheemse en moderne structuren van sociaal-politieke structuren en systemen op alle niveaus”.

- **Rechten van kinderen**

In 1989 werd het [Verdrag inzake de Rechten van het Kind](#) aangenomen door de Verenigde Naties. Het verdrag benoemt de fundamentele rechten van kinderen: het recht op overleven, het recht om zich volledig te kunnen ontwikkelen, het recht op bescherming voor schadelijke invloeden, misbruik en uitbuiting, en het recht op volledige participatie in de familie en het sociale en culturele leven. Het opleggen van de doodstraf aan minderjarigen is verboden in dit verdrag.

1.1.3 Inhoud van een goed bankbeleid

Hoewel banken meestal niet direct betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen, kunnen zij wel medeverantwoordelijk gehouden worden als de ondernemingen of overheden waarin zij investeren mensenrechten schenden. Dit kan op verschillende manieren gebeuren:^{xii}

- **Directe betrokkenheid** doet zich voor wanneer een bank doelbewust investeert in een overheid of bedrijf, terwijl de bank kan weten dat zijn investeringen bijdragen aan schendingen van mensenrechten door het bedrijf of de overheid.
- **Indirecte betrokkenheid** doet zich voor wanneer een bank voordeel behaalt uit transacties met een onderneming of overheid die mensenrechten schendt. Dit kan ook het geval zijn als de investering door de bank niet rechtstreeks gerelateerd is aan, of bedoeld is voor, activiteiten die mensenrechten schenden.
- **Stilzwijgende betrokkenheid** doet zich voor als een bank niet reageert op mensenrechtenschendingen door de juiste autoriteiten te informeren, door bij het bedrijf of de overheid bezwaar te maken om de schendingen te voorkomen of te stoppen, of door zich terug te trekken uit de investering. Als een bank geen actie onderneemt tegen overtredingen van mensenrechten door het bedrijf of de overheid waarin hij investeert, werkt hij daar stilzwijgend aan mee.

Om alle vormen van betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen te vermijden, hebben banken een mensenrechtenbeleid met duidelijke standaarden en beleidslijnen nodig.^{xiii} Beleid dat vooral algemene doelstellingen verwoordt, zal onvoldoende effectief zijn. Daarom moet het beleid op het gebied van mensenrechten onder meer bestaan uit:

- Een analyse van de huidige investeringen van de bank, waarbij gevoelige sectoren, landen en bedrijven worden geïdentificeerd die regelmatig en nauwkeurig onderzocht moeten worden met betrekking tot mensenrechten.
- Een procedure om de mogelijke gevolgen voor de mensenrechten van een voorgestelde investering in een bedrijf of overheid te kunnen beoordelen door middel van een mensenrechten-effectrapportage. Met name in gebieden waar mensenrechtenschendingen veelvuldig voorkomen en in conflictgebieden zou dit een standaard-praktijk moeten zijn. Alle beschrijven en overheden waarin geïnvesteerd wordt dienen deze gevolgen te kunnen beschrijven, redelijke alternatieven voor de activiteit te kunnen bieden, en waar nodig een beschrijving van maatregelen te bieden om negatieve gevolgen voor de mensenrechten te vermijden. Hierbij hoort de aandacht op het actief voorkómen van mensenrechtenschendingen te liggen.

- Procedures voor toezicht op de naleving van voorwaarden op het gebied van mensenrechten door alle bedrijven en overheden waarin wordt geïnvesteerd, en voor klachtenprocedures.
- Een duidelijke definitie van activiteiten waar de bank niet bij betrokken wil zijn, gebaseerd op de in paragraaf 1.1.2 genoemde internationale verdragen, standaarden en normen.
- Het instellen van een adviesgroep voor mensenrechtenkwesties.

Dit beleid moet betrekking hebben op alle mogelijke schendingen van mensenrechten en rechten van inheemse volken door bedrijven en overheden, met uitzondering van arbeidsrechten. Het bankbeleid ten aanzien van arbeidsrechten wordt afzonderlijk beschreven in paragraaf **Error! Reference source not found..** Overigens kan een bank er ook voor kiezen om deze twee sterk gerelateerde beleidsonderwerpen te integreren in één mensen- en arbeidsrechtenbeleid.

1.1.4 Scoretabel

Op basis van de criteria die in de voorgaande paragraaf zijn beschreven is de volgende scoretabel voor het bankbeleid ten aanzien van mensenrechten en rechten van inheemse volken opgesteld:

1. De bank heeft geen beleid ten aanzien van mensenrechten;
2. Het bankbeleid ten aanzien van mensenrechten onderschrijft de beginselen van het UN Global Compact of de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, zonder duidelijk te maken wat dat concreet betekent;
3. Het bankbeleid ten aanzien van mensenrechten definieert duidelijk bij welke activiteiten de bank niet direct of indirect betrokken wil zijn OF vereist een relevante *mensenrechten-effectrapportage* voor activiteiten in gevoelige sectoren, landen of transacties;
4. Het bankbeleid ten aanzien van mensenrechten definieert bij welke activiteiten de bank niet direct of indirect betrokken wil zijn EN vereist een relevante *mensenrechten-effectrapportage* voor activiteiten in gevoelige sectoren, landen of transacties;
5. Het bankbeleid ten aanzien van mensenrechten is volledig in overeenstemming met de normen genoemd in paragraaf 1.1.2 en vereist controle van, en klachtenprocedures voor, mensenrechtenschendingen bij al zijn investeringen.

-
- i United Nations, "Universal Declaration of Human Rights, United Nations General Assembly resolution 217 A (III)", *United Nations*, 10 december 1948.
- ii University of Minnesota Human Rights Library, "Study Guide: The Rights of Indigenous Peoples", *Website University of Minnesota*, Bezocht in januari 2010.
- iii Wachenfeld, M., "The UN Human Rights Norms For Business: Towards Legal Accountability", *Amnesty International*, Januari 2004.
- iv BankTrack, "Human Rights, Banking Risks - Incorporating Human Rights Obligations in Bank Policies", *BankTrack*, Februari 2007.
- v Harvard's Kennedy School of Government, "John Ruggie", *Website Harvard's Kennedy School of Government*, Bezocht in mei 2010.
- vi Ruggie, J., "Promotion and Protection of all Human Rights, Civil, Political, Economic, Social and Cultural Rights, including the Right to Development - Report of the Special Representative of the Secretary-General on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises, Artikel 107, *UN Human Rights Council*, 7 april 2008.
- vii United Nations, "Persbericht: UN Guiding Principles for business & human rights published", *United Nations*, 24 maart 2011.
- viii United Nations, "Working group of the Commission on Human Rights to elaborate a draft declaration in accordance with paragraph 5 of the General Assembly resolution 49/214 of 23 December 1994, Human Rights Council - Resolution 2006/2", *United Nations*, 29 juni 2006; United Nations, "Persbericht: United Nations adopts Declaration on Rights of Indigenous Peoples", *United Nations*, 13 september 2007.
- ix United Nations, "Working group of the Commission on Human Rights to elaborate a draft declaration in accordance with paragraph 5 of the General Assembly resolution 49/214 of 23 December 1994, Human Rights Council - Resolution 2006/2", *United Nations*, 29 juni 2006.
- x ILO, "Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169), Article 7.1", *ILO*, 27 juni 1989.
- xi International Dalit Solidarity Network en Anti-Slavery International, "Press release: Broad backing for new UN guidelines to eliminate caste discrimination", *International Dalit Solidarity Network en Anti-Slavery International*, 17 september 2009.
- xii BankTrack, "Human Rights, Banking Risks - Incorporating Human Rights Obligations in Bank Policies", *BankTrack*, Februari 2007.
- xiii Compliance Advisor Ombudsman, "Extracting Sustainable Advantage? A review of how sustainability issues have been dealt with in recent IFC & MIGA extractive industries projects", *World Bank*, April 2003.